

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Французька мова і література, англійська мова»

за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – французька

галузі знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна гігієна
Викладач	Паска Тарас Валерійович
Контактний телефон викладача	098 83 86 043
E-mail викладача	taras.paska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом. Онлайн-консультації за попередньою домовленістю.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс спрямований на розвиток медіаграмотності студентів, що включає аналіз медіаконтенту, виявлення та запобігання медіаманіпуляціям, оволодіння цифровими навичками та методами захисту інформації в онлайн-середовищі, сприяючи формуванню відповідального ставлення до інформації та ефективного використання медіаресурсів у професійній діяльності.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в підготовці студентів до компетентного та відповідального використання медіаресурсів, розвитку критичного мислення та цифрових навичок, а також формуванні усвідомленого підходу до захисту особистої інформації в Інтернеті з метою створення безпечного та етичного медіасередовища.

У процесі вивчення курсу студенти повинні

Знати:

- сучасні підходи до медіаосвіти та медіаграмотності;
- правила інформаційної культури спілкування, використовувати методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, оволодіти навичками організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа;
- технології медіааналізу та оцінки інформації;
- комунікаційні стратегії в медіа;
- організаційно-методичні та психолого-педагогічні аспекти формування медіакультури;
- використовувати стратегії захисту від негативних впливів у масових комунікаціях та дотримуватися етичних принципів у медіасередовищі;

Уміти:

- аналізувати категоріальний апарат медіаосвіти та її зв'язки з іншими навчальними дисциплінами;
- знати методи захисту від маніпуляцій та фейкової інформації;
- розрізняти об'єктивні та суб'єктивні джерела;
- добирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проєктів;
- планувати та використовувати ефективну комунікаційну стратегію у медіасередовищі, включаючи взаємодію з різними аудиторіями;
- орієнтуватися у способах використання медіа в професійній освіті;

- самостійно створювати медіаповідомлення в процесі професійної та педагогічної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 4 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 12 Здатність до організації ділової комунікації.

ФК 14 Розуміння основних цілей і завдань освітнього процесу, здатність добирати та використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання іноземних мов.

Результати навчання:

РН 2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

РН 3 Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

РН 6 Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Семінарські заняття / практичні /лабораторні	10
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова
3	035 Філологія	2	В

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.
------	----------------

	Лекції	Заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаграмотності та інформаційної гігієни. Поняття медіаграмотності та інформаційної гігієни. Основні складові медіаграмотності. Роль критичного мислення в медіаграмотності. Основні аспекти інформаційної безпеки та гігієни.	2	1	6
Тема 2. Основні принципи медіаграмотності. Розрізнення типів медіаповідомлень. Критична оцінка інформації та джерел. Навички конструктивного спілкування в медіасередовищі. Безпечне та ефективне використання медіаресурсів.	2	1	6
Тема 3. Вплив медіа на суспільство та індивіда. Роль медіа в формуванні світогляду та цінностей. Психологічні аспекти сприйняття медіаповідомлень. Етичні аспекти використання медіа.	2	1	6
Тема 4. Цифрові навички та інформаційна безпека. Пошук інформації в Інтернеті. Захист персональних даних.	2	1	6
Тема 5. Критичне мислення та аналіз медіаповідомлень. Поняття критичного мислення. Предмет і завдання критичного мислення. Принципи критичного мислення. Техніки критичного оцінювання інформації.	2	1	6
Тема 6. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Етика поведінки в соціальних мережах та віртуальних спільнотах.	2	1	6
Тема 7. Медіаграмотність в умовах інформаційної війни. Медіаграмотність і її складові. Рівень медіаграмотності в Україні та світі. Способи перевірки й розвитку своєї медіаграмотності. Як розвинути стійкість до переконання – теорія інокуляції.	2	1	6
Тема 8. Фактчекінг в умовах інформаційної війни. Що таке фактчекінг? Основні критерії для виявлення фейків та маніпуляцій. Інструменти для перевірки достовірності фото. Як перевірити достовірність відео. Способи перевірки	2	1	6

Телеграм-каналів і Вайбер-чатів. Як перевірити волонтерські організації. Як виявити бота та троя в соцмережах. Основні фактчекінгові ініціативи в час війни в Україні та світі.			
Тема 9. Інформаційно-психологічні операції (ІПСО) під час війни. Методи підвищення імунітету до інформаційних загроз. ІПСО як складова інформаційної війни, їхні цілі та складові. Традиційні інструменти пропаганди. Тактики російської пропаганди в Україні в час війни. Російська пропаганда на Заході: ключові наративи та тактики. Як не піддатися ІПСО: закордонний та український досвід протидії.	2	1	6
Тема 10. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Розвиток цифрового громадянства та активної громадської позиції в соціальних мережах.	2	1	6
ЗАГАЛОМ	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																									
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th colspan="3">Шкали оцінювання</th> </tr> <tr> <th>університетська</th> <th>національна</th> <th>шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>відмінно</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td rowspan="2">добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td rowspan="2">задовільно</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td>FX</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Шкали оцінювання			університетська	національна	шкала ЄКТС	90-100	відмінно	A	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Шкали оцінювання																										
університетська	національна	шкала ЄКТС																								
90-100	відмінно	A																								
80-89	добре	B																								
70-79		C																								
60-69	задовільно	D																								
50-59		E																								
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX																								
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																								
Вимоги до письмових робіт	Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі дистанційного навчання d-learn та проектних робіт. Проектна робота є видом позааудиторної групової роботи студентів навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини																									

	<p>програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування і завершується представленням результатів проекту на занятті. Зміст, структура, порядок подання та захисту проектних робіт, критерії оцінювання розміщуються на платформі дистанційного навчання та доводяться до відома студентів перед початком його виконання.</p> <p>Терміни виконання: денна форма – на занятті, заочна форма – за 10 днів до сесії.</p> <p>Підсумковий тест:</p> <p>Письмове підсумкове тестування складається з 20 завдань різного типу. Тестування відбувається на останньому занятті в письмовому вигляді або в онлайн-формі.</p> <p>Поточний контроль 40 балів (усне та письмове оцінювання, тести).</p> <p>Проектна робота 10 балів. Залік 50 балів.</p> <p>Всього 100 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в</p>

	першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумового контролю є отримання мінімум 25 балів за результатами поточного контролю (усного й тестового) на практичних заняттях.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік. Форма здачі: тестовий контроль (50 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Усі письмові завдання мають бути виконані у встановлений термін. Роботи, які здані пізніше встановленого терміну без поважних причин, оцінюються нижче (75% від можливої максимальної кількості балів за такий вид робіт). Якщо студент відсутній із поважної причини, він/вона презентує виконані письмові завдання під час консультації викладача.

Порядок та організація контролю знань студентів визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

Академічна доброчесність:

Дотримання **академічної доброчесності** засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням:

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapob-ihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Студент зобов'язаний неухильно дотримуватися норм академічної доброчесності, правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.

Відвідування занять:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Не допускаються пропуски занять без поважної причини. Якщо студент відсутній із поважної причини, він/вона відпрацьовує пропущені заняття під час консультації викладача.

Студенти, які навчаються за **індивідуальним графіком**, опрацьовують матеріал самостійно відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia

[pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів **неформальної освіти** в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах Coursera, Udemy, тощо, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів/тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література Базова

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). *MediaSapiens* : вебсайт.

URL: <https://bit.ly/2PPBBwW>

2. Литвин А. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки.

Педагогіка і психологія професійної освіти. 2009. № 4. С. 9–21.

3. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
6. Петрик Л. Медіаграмотність як навичка XXI століття. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–103.

Додаткова

1. Баришполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. *Соціальна психологія*. 2008. № 3. С. 162–170.
2. Глазиріна О. Медіапедагогіка як складова педагогічних знань. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2013. № 3. С. 77–80.
3. Гришкова Р. Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. *Наукові праці. Педагогіка*. 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68.
4. Іванова Т., Іванов В. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 46–55.
5. Іщенко А. Сучасна медіаосвіта : впровадження в Україні та міжнародний досвід. *Стратегічні пріоритети* : наук. -аналіт. щокварт. зб. К. : НІСД, 2013. № 4 (29). С. 80–84.
6. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с.
7. Макаренко Ю. Розвиток професійної компетентності молодого викладача. *Фахова передвиця освіта*. 2019. № 2. С. 19–21.
8. Марченко Г. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80 (2). С. 28-33.
9. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. З Бакка, О. Бурім, О.Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В.Іванова, О. Волошенюк. К.: ЦВП, АУЛ, 2016. 243 с.
10. Моїсеєва Н. Соціально-комунікаційний підхід до розуміння медіаосвіти. *Вісник книжкової палати*. 2015. № 3. С. 48–51.
11. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 4. С. 18-23.
12. Навчальні програми. Медіаосвіта. Академія Української преси. URL: <https://www.aup.com.ua/mediaosv/navchalni-programy/>
13. Найдьонова Л. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 38–45.
14. Найдьонова Л. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. Київ, 2007. С. 162–168.
15. Онкович Г. Медіапедагогіка и медіаосвіта. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2–4.
16. Онкович Г. Медіадидактика вищої школи : український досвід. *Вища освіта України*. 2013. № 1. С. 23–29.
17. Онкович Г. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.

18. Основи медіаграмотності: взаємодія з медіа: навч. програма / О. В. Волошенко, Г. А. Дегтярьова, Г. Ю. Кравченко та ін.; Академія укр. преси. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Program_Harkiv.pdf
19. Паска Т., Мойсеєнко І., Шапка І. Інноваційні підходи до підготовки педагогів для впровадження сучасних освітніх технологій та стимулювання творчості у здобувачів освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. № 29. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/948/868>
20. Паска Т., Паска Б. Особливості використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 70. Том 2. С. 70-75. URL: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2024/70/part_2/16.pdf
21. Паска Т., Терлецька Л., Громик А. Виклики та можливості інтеграції цифрових технологій у вищу освіту. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 6 (34). С. 1312-1325. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/12273/12334>
22. Сипченко О., Кизь Н. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх викладачів. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. праць*. [за заг. ред. доц. С.А. Саяпіної]. Харків ТОВ «Видавництво НТМТ» 2019. № 6 (98). С. 110–121
23. Сисоева С. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
24. Слюсаревський М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18–28
25. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики* / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
26. Приходькіна Н. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
27. Шеїна О. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 238–241.

Викладач: Паска Т. В., доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика